

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO A LLYWODRAETHU
DYDDIAD	17 MEHEFIN 2021
TEITL	TREFNIADAU GWRTH DWYLL, GWRTH LYGREDD A GWRTH LWGRWOBROWYO
PWRPAS YR ADRODDIAD	DIWEDDARU'R PWYLLGOR AM DREFNIADAU ATAL TWYLL AC ATAL LLYGREDD Y CYNGOR, A'R CYNNYDD AR Y RHAGLEN WAITH TAIR BLYNEDD
AWDUR	DEWI MORGAN, PENNAETH CYLLID CYNORTHWYOL (REFENIW A RISG)
GWEITHREDIAD	YSTYRIED A HERIO CYNWYS YR ADRODDIAD

CYFLWYNIAD

- 1 Mae "**Risg o Dwyll, Llwgrwobrowyo a/neu Lygredd**" wedi cael ei adnabod fel un o risgiau corfforaethol y Cyngor. Ar hyn o bryd, mae'r risg yn parhau i gael ei ystyried yn **risg isel** (sgôr 4) yng nghyd-destun fframwaith llywodraethu'r Cyngor, oherwydd:
  - **Sgôr o 2 ar gyfer Effaith** (Effaith **arwyddocaol** ar fywyd neu les nifer o drigolion (e.e. effaith ar fywyd neu les ond yn disgyn o fewn amrediad disgwyliadwy bywyd dydd i ddydd) neu **gweladwy** ar nifer iawn o drigolion), a
  - **Sgôr o 2 ar gyfer Tebygolrwydd** (tebygolrwydd iddo ddigwydd yn isel - ond dal yno). Credir fod y tebygolrwydd yn isel gan fod rheolaeth fewnol yn gyffredinol gadarn; mae gwaith Archwilio Mewnol yn cadarnhau hyn.
- 2 Pwrpas yr adroddiad yma yw:
  - Cyflwyno gwybodaeth i'r Pwyllgor am ymchwiliadau twyll y Cyngor.
  - Diweddaru'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar y cynnydd ar y rhaglen waith Strategaeth Gwrth-dwyll, Gwrth Lygredd a Gwrth Llwgrwobrowyo Cyngor Gwynedd ar gyfer 2019-2022 a fabwysiadwyd gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 14 Chwefror 2019

YMCHWILIADAU TWYLL

- 3 Nid yw swyddogion y Cyngor yn ymchwilio i honiadau o dwyll yn ei erbyn ar hyn o bryd.

RHAGLEN WAITH Y STRATEGAETH GWRTH-DWYLL, GWRTH LYGREDD A GWRTH LWGRWOBWRWYO

- 4 Mabwysiadwyd Strategaeth Gwrth-dwyll, Gwrth Lygredd a Gwrth Lwgrwobrwyo Cyngor Gwynedd ar gyfer 2019-2022 gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 14 Chwefror 2019. Mae'r Strategaeth yn cynnwys wyth o weithrediadau dylid eu cyflwyno yn ystod y tair blynedd er mwyn cryfhau trefniadau gwrth-dwyll y Cyngor o fewn yr adnoddau sydd ar gael.

ADNABOD RISGIAU NEWYDD

Gweithrediad: Cynnal gweithdai rheolaidd o swyddogion perthnasol i drafod materion sy'n codi, risgiau ymddangosol a rhannu arferion da

- 5 Nid oes gweithdai penodol wedi cael eu cynnal yn y 6 mis diwethaf i adnabod risgiau newydd, ond mae'r Rheolwr Archwilio wedi cyfarfod gyda bob Pennaeth Adran yn ystod misoedd cyntaf 2021 er mwyn trafod agweddau o risg sydd angen eu cynnwys yn y Cynllun Archwilio Mewnol 2021/22.
- 6 Fel adroddwyd i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ar 27 Mai, bydd y cynllun ar gyfer y flwyddyn newydd yn un hyblyg er mwyn rhoi sylw penodol i faterion fel y maent yn codi.

TWYLL GOSTYNGIAD TRETH CYNGOR

Gweithrediad: Cydweithio gyda'r Adran Gwaith a Phensiynau i ddatblygu'r gwaith o ymchwilio i dwyll Gostyngiad Treth Cyngor

- 7 Adroddwyd yn flaenorol i'r Pwyllgor 3 o swyddogion Budd-dal a 3 o swyddogion Trethi wedi cymhwyso fel technegydd gwrth-dwyll CIPFA *Accredited Counter Fraud Technician* (ACFTech). Mae hyn yn fuddsoddiad sylweddol yn ein trefniadau atal twyll.
- 8 Pan sefydlwyd y Strategaeth Gwrth-dwyll yma yn 2019 roedd disgwyl y byddai modd i'r ymchwilwyr twyll y Gwasanaeth Budd-dal weithio'n agosach gydag Ymchwilwyr Twyll yr Adran Gwaith a Phensiynau (DWP) er mwyn chwilio yn benodol am dwyll yn erbyn y Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor.
- 9 Yr achosion fyddai wedi bod yn destun gwaith yr ymchwiliadau hynny oedd yr hawliadau sydd heb elfen o fudd-dal gwladol, a felly ddim yn cael eu ymchwilio gan Ymchwilwyr Twyll yr Adran Gwaith a Phensiynau. Un o brif allbynnau disgwylidig yr hyfforddiant oedd galluogi swyddogion i gynnal cyfweiliadau twyll, a symud ymlaen i gynnig cosb weinyddol, neu erlyn yn yr achosion mwyaf difrifol. Fodd bynnag, er gwaethaf cynllunio camau pellach, nid yw amgylchiadau eleni wedi caniatáu i gamau pellach gael eu cymryd fel a ddisgwyliwyd.
- 10 Mae sefyllfa parhaus y pandemig wedi golygu na fu modd cynnal cyfweiliadau gyda hawlwr dan y Cynllun Gostyngiad Treth Cyngor sy'n golygu nad yw'r gwasanaeth wedi gall symud ymlaen i weithredu'r sgiliau sydd wedi cael eu meithrin.
- 11 Pan gyflwynwyd y Strategaeth i'r Pwyllgor yn Chwefror 2019, roedd yr aelodau'n awyddus i sicrhau fod Twyll Treth Cyngor yn cael sylw hefyd. Ers iddynt gymhwyso yn ymchwilwyr twyll, mae'r swyddogion hynny hefyd wedi bod chwilio am gyfrifon Treth sy'n arddangos nodweddion ag elfen o dwyll.

Gweithrediad: Parhau i danysgrifio i Ganolfan Gwrth Dwyll CIPFA a gwneud defnydd o'r cyfleuster, gan gynnwys y ffynhonnell adnabod risgiau twyll, er mwyn sicrhau mynediad at ymarfer da

- 12 Rydym wedi ymrwymo i fod yn aelodau am y flwyddyn ariannol gyfredol, a disgwyliwn y byddwn yn parhau wedi hynny. Ymhellach, rydym yn anelu i fod yn ragweithiol, ac wedi cyfrannu i ymarferiad "Fraud Tracker" blynyddol y gwasanaeth unwaith eto eleni.

ADRODDIAD PWYLLGOR

Gweithrediad: Cynnwys eitem ar waith atal twyll ar raglen y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu ddwywaith y flwyddyn

- 13 Ar wahân fethu adrodd ym mis Mai 2020 gan fod cyfarfod y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu wedi cael ei ganslo, mae hyn wedi parhau.

DEFNYDDIO DATA

Gweithrediad: Asesu'r posibilrwydd o ddefnyddio data'n well er mwyn adnabod ac ymchwilio i dwyll

Adolygiad Disgowntiau Treth Cyngor

- 14 Gallwn gadarnhau fod Cyngor Gwynedd yn parhau i gydweithio â chwmni Datatank i ddarparu gwaith parhaus o adolygu'r disgownt person sengl a roddir i gyfrifon Treth Cyngor. Mae ceisiadau ffug am y disgownt yma ymysg y twyll mwyaf cyffredin yn genedlaethol, ac mae astudiaethau wedi dangos fod y cyhoedd yn gweld hwn ymhlith y twyll mwyaf "derbyniol".
- 15 Ar hyn o bryd, mae oddeutu 18,000 o gartrefi Gwynedd yn derbyn disgownt person sengl Treth Cyngor 25% sy'n cael ei ddyfarnu pan nad oes ond un oedolyn yn byw mewn eiddo.
- 16 Pan darganfyddir hawliadau anghywir, mae'r Cyngor yn diweddu'r hawliadau, ysgrifennu at y trethdalwr ac yn ceisio adennill y gostyngiad.
- 17 Byddwn yn comisiynu Datatank hefyd i gynorthwyo'r Gwasanaeth Trethi eleni eto i chwilio am ail gartrefi ac anheddau gwag a ddylai fod yn destun y Premiwm ond lle nad yw'r trethdalwr wedi ein hysbysu o hyn.

Menter Twyll Genedlaethol

- 18 Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol (NFI) yn ymarfer cydweddu data sy'n helpu cyrff cyhoeddus i ganfod ac atal twyll a gordaliadau o'r pwrs cyhoeddus ledled y DU.
- 19 Mae'r Fenter Twyll Genedlaethol ynparu data bob ddwy flynedd ar hyd a lled sefydliadau a systemau i helpu cyrff cyhoeddus i nodi twyll a gordaliadau. Bydd ymarferiad llawn arall yn digwydd yn fuan, ac mae data wedi ei ddarparu i Archwilio Cymru ers fis Rhagfyr er mwyn iddynt wneud y gwaith sylweddol o baru'r data.
- 20 Dyma'r setiau data sy'n orfodol i awdurdodau lleol eu cyflwyno:
- Cyflogres
  - Pensiynau
  - Hanes taliadau credydwyr masnach a data sefydlog credydwyr masnach
  - Budd-daliadau tai (darparwyd gan yr Adran Gwaith a Phensiynau)
  - Tai – tenantiaid, rhestr aros, Hawl i Brynu
  - Y Dreth Gyngor (cyflwyno bob blwyddyn)
  - Cynllun gostyngiadau'r dreth gyngor

- Cofrestr etholiadol (cyflwyno bob blwyddyn)
- Myfyrwyr sy'n gymwys ar gyfer benthyciad (i'w ddarparu gan y Cwmni Benthyciadau i Fyfrwyr)
- Preswylwyr cartrefi gofal â chymorth preifat (dyddiad casglu i'w gadarnhau)¹
- Trafnidiaeth: trwyddedau parcio i breswylwyr a bathodynnau glas (data ar fathodynnau glas i'w ddarparu gan y Gwasanaeth Digidol Bathodynnau Glas) a chardiau a thrwyddedau teithio rhatach
- Trwyddedau – gyrrwr tacsï (gellir cyflwyno data masnachwr-gweithredwr marchnad a thrwydded alcohol bersonol yn wirfoddol)
- Cyllidebau personol (dyddiad casglu i'w gadarnhau)
- COVID-19 – data grantiau cymorth busnes.

21 Mae'r Cyngor wedi dechrau derbyn canlyniadau'r gwaith priodi data o Ionawr 2021 ymlaen, gyda'r gwaith wedi cychwyn o wirio'r adroddiadau sydd wedi eu cynhyrchu er mwyn adnabod unrhyw achosion o dwyll. Mae hwn yn orchwyl sylweddol, a bydd y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu yn derbyn diweddariad ar y gwaith ac unrhyw achosion sydd yn dod i'r amlwg wrth i'r gwaith amser fynd yn ei flaen.

DATBLYGIADAU NEWYDD

Gweithrediad: Bydd y Cyngor yn effro i'r risg o dwyll gyda datblygiadau newydd o fewn y Cyngor

- 22 Adroddwyd i'r Cyngor ym mis Tachwedd 2020 mai'r datblygiad newydd oedd yn cyflwyno'r risg mwyaf o dwyll oedd grantiau cymorth busnes COVID-19. Pwysleisir mai arian Llywodraeth Cymru oedd hwn, yn cael ei weinyddu gan yr awdurdodau lleol, ond serch hynny mae gwarchod cyllid yn gyfrifoldeb ar bawb sydd yn gweinyddu arian cyhoeddus.
- 23 Cafodd y Gwasanaeth Trethi, gyda chymorth staff o wasanaethau eraill yr Adran, y cyfrifoldeb o weinyddu grantiau Covid-19 Llywodraeth Cymru i fusnesau Gwynedd. O ganlyniad i wahanol gyfnodau clo'r argyfwng, bu 5 cynllun grant yn ystod 2020/21 a dosbarthwyd dros £106m o arian grant i gynorthwyo busnesau'r sir, gan brosesu bron i 20,000 o daliadau.
- 24 Fel nodir uchod, bydd y Fenter Twyll Genedlaethol yn gymorth i adolygu'r taliadau hyn er mwyn adnabod unrhyw geisiadau twyllodrus, ond mae arwyddion cynnar yn awgrymu nad oes ceisiadau twyllodrus wedi dod i'r amlwg eto trwy ddefnyddio'r drefn yma.
- 25 Ymddengys fod hyn yn cadarnhau fod trefniadau cadarn yn eu lle o fewn y Gwasanaeth Trethi i weinyddu'r grantiau a gwirio dilysrwydd y ceisiadau. Fel adroddwyd yn flaenorol, tra fod hyn wedi denu cwynion gan rai oedd yn gweld oedi cyn cael eu taliadau, mae arwyddion yn awgrymu fod balans briodol wedi cael ei daro rhwng talu'n gyflym a thalu'n gywir.

CODI YMWYBYDDIAETH

Gweithrediad: Sefydlu Tîm Tasg a Gorffen i adnabod ffyrdd o godi ymwybyddiaeth am dwyll ar draws y Cyngor

26 Nid yw hyn wedi digwydd eto, ac wedi llithro oherwydd yr amgylchiadau eithriadol eleni.

DIGWYDDIADAU HYFFORDDI

Gweithrediad: Bod yn ragweithiol drwy fynychu digwyddiadau hyfforddi a ddarperir gan gyrff proffesiynol, a/neu darparu hyfforddiant ar y cyd ag awdurdodau eraill er mwyn uchafu effeithiolrwydd

- 27 Mae nifer o swyddogion o'r Adran Gyllid wedi mynychu webinarau ar-lein ers cychwyn y cyfnod clo ar faterion codi Twyll a Llygredd ac ers adrodd i'r Pwyllgor am hyn ddiwethaf, gan gynnwys rhai sydd wedi cael eu darparu gan CIPFA, yr IRRV ac eraill. Mae hyn yn ategu'r hyn a adroddwyd yn flaenorol, fod digwyddiadau ar-lein wedi ei gwneud yn rhwyddach a rhatach i nifer o swyddogion fynychu a dysgu o bell.
- 28 Fel adroddwyd yn flaenorol, yn ogystal â swyddogion Budd-dal a Threthi, mae dau o'r archwilwyr mewnol hefyd wedi cymhwyso fel CIPFA *Accredited Counter Fraud Technician* (ACFTech). Mae un o'r archwilwyr yma yn parhau ar secondiad ar hyn o bryd gyda chorff cyhoeddus arall tra ac yn gweithio yn benodol yn y maes ymchwilio twyll tra fod deilydd parhaol y swydd ar absenoldeb mamolaeth. Y disgwyliad yw y bydd y swyddog yn dysgu o'r profiad gwerthfawr hwn ac yn ei ddefnyddio gyda ni yn Cyngor Gwynedd yn y dyfodol agos pan yn dychwelyd i'w swydd arferol yn Hydref 2021.

ARGYMHELLIAD

- 29 Gofynnir i'r Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu dderbyn yr adroddiad hwn fel diweddariad ar y camau y mae'r Cyngor yn eu cymryd yn y maes gwrth-dwyll a gwrth-lygredd.